

Національний університет
водного господарства

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут охорони здоров'я
Кафедра здоров'я людини і фізичної реабілітації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О. А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2018 р.

08-02-31

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Рефлексотерапія та ерготерапія

REFLEXOTHERAPY AND ERGOTHERAPY

спеціальність
specialty

227 Фізична терапія, ерготерапія
227 PHYSICAL THERAPY,
ERGOTHERAPY

галузь знань
branch of knowledge

22 Охорона здоров'я
22 Health care

Рівне – 2018

Національний університет
та природокористування

Робоча програма «Рефлексотерапія та ерготерапія» для студентів, які навчаються за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія. Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробник: Брега Людмила Борисівна – старший викладач кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації.

Протокол від «27» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри: _____

Н. Є. Нестерчук

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Протокол від «6» вересня 2018 року № 7

Голова науково-методичної комісії _____

І. М. Григус

(підпис)

(ініціали та прізвище)

© _____, 2018 рік

© _____, 2018 рік

ВСТУП

Програма обов'язкової (нормативної) навчальної дисципліни «Рефлексотерапія та ерготерапія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засвоєння головних принципів використання засобів і методів фізичної реабілітації у відновленні осіб після перенесених гострих патологічних станів і хронічних захворювань.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Рефлексотерапія та ерготерапія» є складовою частиною циклу дисциплін професійної та практичної підготовки для студентів за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – анатомія людини, фізіологія людини, загальна патологія, профілактика захворювань. Цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, лабораторних заняттях, самостійної роботи та виконання поставлених задач.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Рефлексотерапія та ерготерапія» є формування системи теоретичних знань, набуття практичних вмінь, навичок і методичних аспектів рефлексотерапії та ерготерапії, вивчення властивостей точок акупунктури, обов'язки, компетенції, вміння та навички, сфери використання ерготерапії.

Метою викладання навчальної дисципліни «Рефлексотерапія та ерготерапія» є поглиблення знань студентів про проведення реабілітаційних заходів у пацієнтів з різною патологією та набуття ними теоретичних знань та практичних навичок щодо застосування рефлексотерапії та ерготерапії, які необхідні для відновлення здоров'я і працездатності хворих.

Ключові слова: рефлексотерапія; ерготерапія; професійна компетентність; відновлення здоров'я; працездатність хворих; фахово-реабілітаційна діяльність.

Abstract

The subject of studying the discipline "Reflexotherapy and ergotherapy" is the formation of a system of theoretical knowledge, acquiring practical skills, skills and methodical aspects of reflexotherapy and ergotherapy, studying the properties of points of acupuncture, responsibilities, competencies, skills and abilities, the scope of the use of ergotherapy.

The purpose of teaching the discipline "Reflexotherapy and ergotherapy" is to deepen the knowledge of students about rehabilitation measures in patients with different pathologies and gaining theoretical knowledge and practical skills in applying reflexotherapy and ergotherapy, which are necessary for the restoration of health and efficiency of patients.

Key words: reflexotherapy; ergotherapy; professional competence; restoration of health; working capacity of patients; vocational rehabilitation activities.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань 22 Охорона здоров'я Спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія	Нормативна (ПП)	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
Загальна кількість годин – 135 год. Денна: 8 семестр - 135 год.; Заочна: 8 семестр -		8-й	8-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Рівень вищої освіти: <u>бакалаврський</u>	30 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		24 год.	год.
		Самостійна робота	
		81 год.	год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40%

для заочної форми навчання – 20%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни – формування системи теоретичних знань, набуття практичних вмінь, навичок і методичних аспектів рефлексотерапії та ерготерапії, засвоєння визначення рефлексотерапії та ерготерапії, властивості акупунктурних точок, основні компоненти пунктурної рефлексотерапії, методи оцінки у ерготерапії, засоби та методи ерготерапії з метою відновлення здоров'я або профілактики порушень здоров'я людей.

Завдання дисципліни: є створення у студентів цілісного уявлення про основні теоретичні і методичні аспекти рефлексотерапії та ерготерапії, а також набуття практичних навичок використання її в клінічних умовах.

знати:

- загальні питання з організації рефлексотерапії в Україні;
- етику спілкування з пацієнтами та колегами;
- взаємозв'язок між рефлексогенними зонами та їх рефлексотерапевтичними ефектами;
- засвоєння визначення рефлексотерапії, властивості точок акупунктури, основні компоненти пунктурної рефлексотерапії (прийом, місце та момент стимуляції), ключові поняття мануальної рефлексотерапії;
- показання та протипоказання до рефлексотерапії, призначати оптимальний метод рефлекторного впливу;
- демонструвати знання щодо систематизації та проведення рефлексодіагностики;
- аналізувати акупунктурні зони в аспекті їх рефлексотерапевтичних ефектів, зокрема акупунктурної аналгезії;
- використовувати основні правила вибору та проведення пунктурної та електропунктурної рефлексотерапії в реабілітаційній практиці.
- принципи використання засобів рефлексотерапії й інші фізичні чинники в реабілітаційній практиці для забезпечення профілактики захворювань, а також для більш швидкого відновлення здоров'я, якості життя і працездатності у хворих різноманітного профілю.
- зміст понять «ерготерапія»;
- кваліфікаційну характеристику професії ерготерапевт, обов'язки, компетенції, вміння та навички, сфери використання ерготерапії;
- етапи роботи та методи оцінки у ерготерапії;
- основи постановки цілей SMART форматі та місце МКФ у ерготерапії;
- правила та види переміщень осіб з особливими потребами.

вміти:

- оволодіння практичними навичками роботи в рефлексотерапії дотримуючись техніки безпеки;
- вміти оформити необхідну облікову документацію;
- розуміти особливості медичної етики і деонтології у ерготерапії;
- визначити доцільні методи впливу при тих чи інших захворюваннях, вибрати оптимальний для хворого терапевтичний комплекс;
- аналізувати клінічні прояви захворювання та формувати алгоритм застосування рефлексотерапії (пунктурної, електропунктурної);
- демонструвати володіння простими способами проведення рефлексотерапії;

- визначати особливості використання методів рефлексотерапії в різних медичних ситуаціях (перша медична допомога, лікування, реабілітація, профілактика);
- проводити діагностику та оцінку активності, ступеню порушень психофізичного стану, обмежень життєдіяльності та втрати автономності людини;
- розрізняти процеси ерготерапії, засоби оцінки та втручання;
- ставити коротко та довготермінові цілі у SMART форматі згідно МКФ;
- виконувати переміщення осіб з особливими потребами;
- планувати процес відновлення.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Основи рефлексотерапії. Методи рефлексотерапії.

Тема 1. Рефлексотерапія: перспективи застосування у фізичній реабілітації.

Історія розвитку рефлексотерапії як науки. Напрями рефлексотерапії. Концепції розвитку рефлексотерапії. Показання та протипоказання до застосування рефлексотерапії.

Тема 2. Принципи діагностики у традиційній та сучасній рефлексотерапії.

Давньосхідні методи діагностики в рефлексотерапії: по зовнішньому вигляду (виразу та кольору обличчя; виду та кольору шкіри, слизових оболонок, язика; блиску очей; поведінці та ін.); на підставі систем відповідностей: оральна (зубна та лінгво) діагностика, вушна (аурикуло) діагностика. Методи експрес-діагностики в рефлексотерапії. Тест Акабане. Діагностика за методом Фоля, Накатані.

Тема 3. Вчення про систему меридіанів та біологічно активні точки.

Система меридіанів, біологічно активні точки (БАТ) та способи їх знаходження. Механізм рефлексотерапевтичного впливу в точці акупунктури. Методи визначення БАТ за пропорційними відрізками – цунями. Методи визначення БАТ за пропорційними відрізками – цунями. Правила вибору БАТ при лікуванні пацієнтів.

Тема 4. Основні принципи та засоби класичної рефлексотерапії.

Види класичної рефлексотерапії, механізм дії, методи, засоби. Класифікація голкок. Техніка і методика голковколуювання. Глибина введення голки по топографічному розташуванню точки. Показання та протипоказання до голковколуювання.

Тема 5. Методи впливу на біологічно активні точки для надання невідкладної допомоги. Тонізуючий метод. Седативний метод. Гармонізуючий метод. Дозування подразнення. Найважливіші точки для надання невідкладної допомоги.

Тема 6. Спеціальна рефлексотерапія. Електролікувальні чинники в рефлексотерапії. Роль електропунктури в лікувальній практиці. Загальні положення фізіопунктури. Механізми дії фізіопунктури. Термопунктура. Кріопунктура.

Тема 7. Електропунктура. Дія на точки акупунктури різними видами випромінювання. УФО-пунктура. Лазерна-пунктура. КХЧ-пунктура. Магнітопунктура.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Професійний профіль ерготерапевта.

Тема 1. Історія розвитку ерготерапії.

Зародження професії. Етапи розвитку ерготерапії у США та Європі. Освіта фахівців. Сучасний стан розвитку. Професійні організації ерготерапевтів. Розвиток ерготерапії в Україні.

Тема 2. Професійні обов'язки ерготерапевта.

Характерні ознаки професії «ерготерапевт». Знання та навички ерготерапевта. Незалежність фахівців. Пацієнтоцентричність професії. Сфери діяльності ерготерапевта. Компетентності та етичний кодекс професії.

Тема 3. Клінічна практика ерготерапевта.

Сучасна доказова база в ерготерапії. Стандарти та протоколи клінічної діяльності. Клінічні рекомендації. Ефективність клінічної діяльності. Професійне удосконалення.

Тема 4. Мультидисциплінарна команда фахівців.

Члени команди, їх професійна характеристика: лікар, лікар фізичної та реабілітаційної медицини, фізичний терапевт, ерготерапевт, логопед, медична сестра тощо. Співпраця фахівців у міждисциплінарних групах та з окремими особами як в межах України, так і в міжнародному контексті.

Тема 5. Техніка та методи переміщень осіб з особливими потребами.

Правила переміщень. Види переміщень, їх особливості. Медичні застереження. Що треба враховувати при переміщеннях та транспортуваннях. Чим загрожує для ерготерапевта неправильна техніка переміщень. Допоміжні засоби переміщення.

Тема 6. Обстеження у ерготерапії.

Завдання обстеження. Інструментальні методи обстеження. Шкали у ерготерапії для пацієнтів різних нозологічних груп. Запис та аналіз результатів обстеження.

Тема 7. Постановка цілей в ерготерапії.

Мета та завдання фізичної та ерготерапії. Коротко та довгострокові цілі в ерготерапії. SMART формат постановки цілей в ерготерапії. Поняття МКФ та його використання при постановці цілей в ерготерапії.

Тема 8. Засоби та методи втручання в ерготерапії.

Фізичні вправи силового спрямування. Суглобова гра. Відновлення балансу та ходи. Кардіотренування. Дихальні гімнастики. Дзеркальна терапія. Бобат терапія. ПНФ терапія. Тейпування. Ортезування. Адаптивні технології.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основи рефлексотерапії. Методи рефлексотерапії.												

Тема 1. Рефлексотерапія: перспективи застосування у фізичній реабілітації.	8	2				6							
Тема 2. Принципи діагностики у традиційній та сучасній рефлексотерапії.	10	2		2		6							
Тема 3. Вчення про систему меридіанів та біологічно активні точки.	10	2		2		6							
Тема 4. Основні принципи та засоби класичної рефлексотерапії.	10	2		2		6							
Тема 5. Методи впливу на біологічно активні точки для надання невідкладної допомоги.	10	2		2		6							
Тема 6. Спеціальна рефлексотерапія.	10	2		2		6							
Тема 7. Електропунктура	9	2		2		5							
Разом за змістовим модулем 1	67	14		12		41							
Змістовий модуль 2. Професійний профіль ерготерапевта.													
Тема 1. Історія розвитку ерготерапії.	6	2				4							
Тема 2. Професійні обов'язки ерготерапевта.	6	2				4							

Тема 3. Клінічна практика ерготерапевта.	8	2	2	4						
Тема 4. Мультидисциплінарна команда фахівців.	10	2	2	6						
Тема 5. Техніка та методи переміщень осіб з особливими потребами.	10	2	2	6						
Тема 6. Обстеження у ерготерапії.	10	2	2	6						
Тема 7. Постановка цілей в ерготерапії.	8	2	2	4						
Тема 8. Засоби та методи втручання в ерготерапії.	10	2	2	6						
Разом за змістовим модулем 2	68	16	12	40						
Усього годин	135	30	24	81						

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Принципи діагностики у традиційній та сучасній рефлексотерапії. Деонтологія та її особливості в рефлексотерапії. Давньосхідні методи діагностики в рефлексотерапії: по зовнішньому вигляду (виразу та кольору обличчя; виду та кольору шкіри, слизових оболонок, язика; блиску очей; поведінці та ін.); на підставі систем відповідностей: оральна (зубна та лінгво) діагностика, вушна (аурикуло) діагностика. Методи експрес-діагностики в рефлексотерапії. Тест Акабане. Діагностика за методом Фоля, Накатані.	2

2.	Вчення про систему меридіанів та біологічно активні точки. Система меридіанів, біологічно активні точки (БАТ) та способи їх знаходження. Механізм рефлексотерапевтичного впливу в точці акупунктури. Методи визначення БАТ за пропорційними відрізками – цунями. Методи визначення БАТ за пропорційними відрізками – цунями. Правила вибору БАТ при лікуванні пацієнтів.	2
3.	Основні принципи та засоби класичної рефлексотерапії. Види класичної рефлексотерапії, механізм дії, методи, засоби. Класифікація голок. Техніка і методика голковколівання. Глибина введення голки по топографічному розташуванню точки. Показання та протипоказання до голковколівання.	2
4.	Методи впливу на біологічно активні точки для надання невідкладної допомоги. Тонізуючий метод. Седативний метод. Гармонізуючий метод. Дозування подразнення. Найважливіші точки для надання невідкладної допомоги.	2
5.	Спеціальна рефлексотерапія. Електролікувальні чинники в рефлексотерапії. Роль електропунктури в лікувальній практиці. Загальні положення фізіопунктури. Механізми дії фізіопунктури. Термопунктура. Кріопунктура.	2
6.	Електропунктура. Дія на точки акупунктури різними видами випромінювання. УФО-пунктура. Лазерна-пунктура. КХЧ-пунктура. Магніто-пунктура.	2
7.	Клінічна практика ерготерапевта. Сучасна доказова база в ерготерапії. Стандарти та протоколи клінічної діяльності. Клінічні рекомендації. Ефективність клінічної діяльності. Професійне удосконалення.	2
8.	Мультидисциплінарна команда фахівців. Члени команди, їх професійна характеристика: лікар, лікар фізичної та реабілітаційної медицини, фізичний терапевт, ерготерапевт, логопед, медична сестра тощо. Співпраця фахівців у міждисциплінарних групах та з окремими особами як в межах України, так і в міжнародному контексті.	2
9.	Техніка та методи переміщень осіб з особливими потребами. Правила переміщень. Види переміщень, їх особливості. Медичні застереження. Що треба враховувати при переміщеннях та транспортуваннях. Чим загрожує для ерготерапевта неправильна техніка переміщень. Допоміжні засоби переміщення.	2
10.	Обстеження у ерготерапії. Завдання обстеження. Інструментальні методи обстеження. Шкали у ерготерапії для пацієнтів різних нозологічних груп. Запис та аналіз результатів обстеження.	2

11.	Постановка цілей в ерготерапії. Мета та завдання фізичної та ерготерапії. Коротко та довгострокові цілі в ерготерапії. SMART формат постановки цілей в ерготерапії. Поняття МКФ та його використання при постановці цілей в ерготерапії.	2
12.	Засоби та методи втручання в ерготерапії. Фізичні вправи силового спрямування. Суглобова гра. Відновлення балансу та ходи. Кардіотренування. Дихальні гімнастики. Дзеркальна терапія. Бобат терапія. ПНФ терапія. Тейпування. Ортезування. Адаптивні технології.	2
	Разом:	24 год

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку ерготерапії в Україні та за кордоном.	7
2.	Професійні обов'язки ерготерапевта.	7
3.	Особливості клінічної практики ерготерапевта у роботі з різними нозологічними групами пацієнтів.	7
4.	Методи обстеження у ерготерапії для різних нозологічних груп пацієнтів.	7
5.	Засоби та методи втручання у ерготерапії.	8
6.	Історія розвитку ерготерапії в Україні та за кордоном.	7
7.	Основні дані топографії акупунктурних точок переднього серединного меридіана.	7
8.	Основні дані топографії позамеридіанних і нових акупунктурних акупунктурних точок.	8
9.	«Чудесні» меридіани.	7
10.	Методики мікроголотерапії.	8
11.	Методики багатоголкової акупунктури.	8
	Разом:	81

7. Індивідуальні завдання

1. Методика проведення кріо-пунктури.
2. Методика проведення електропунктура – характеристика процедур та їх проведення.
3. Мануальна терапія та акупунктура. Характеристика процедур та методика їх проведення.
4. Топографія акупунктурних точок та принципи їх систематизації.
5. Основні дані топографії позамеридіанних і нових акупунктурних акупунктурних точок.
6. Методики мікроголотерапії.
7. SMART формат для заданої категорії пацієнтів.
8. Поняття МКФ та його використання при постановці цілей у ерготерапії.

8. Методи навчання

1. Словесні: розповідь-пояснення, бесіда, лекція.

2. Наочні (ілюстрація, демонстрація).

3. Лабораторні: вправи, лабораторні роботи, реферати.

Основними формами вивчення курсу є лекції, лабораторні заняття, індивідуальні та групові консультації, під керівництвом викладача, підготовка реферату, виступ з доповіддю на студентській науковій конференції, а також самостійну роботу, що забезпечує закріплення теоретичних знань, сприяє набуттю професійних навичок і розвитку самостійного мислення. Семінарські заняття узагальнюють матеріал вивченого розділу.

9. Методи контролю

1. Поточний контроль
2. Підсумковий контроль
3. Модульний контроль
4. Залік

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Сума
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2								100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	
6	6	7	7	7	7	7	6	6	7	6	7	7	7	7	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для екзамену
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно, з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (НКНМЗД).
3. Нормативні документи ВООЗ України.
4. Наочні посібники та відеофільми.
5. Матеріальні засоби навчання техніко-тактичних дій, комп'ютерне забезпечення.

12. Рекомендована література

Базова

1. Іваничев Г.А. Механизмы акупунктуры/ Г.А. Иваничев. – Казань, 2004. – 144 с.
2. Латогуз С.И. Практическое руководство по иглорефлексотерапии и иглоукальванию / Серия «Дао здоров'я»/ С.И. Латогуз. – Ростов н/Д: Фенікс; Харьков: Торсинг, 2003. – 416 с.
3. Медицинская реабилитация: [руководство в 3-х томах] / Под ред. В.М. Боголюбова – М., 2007.
4. Международная классификация функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья. - Женева: ВОЗ, 2001.- 342 с.
5. Методическое пособие. Часть 6. Эрготерапия. - Санкт-Петербург, 2003. - 40 с.
6. Ногас. А. О. Основи рефлексотерапії: Навчально-методичний посібник / А. О. Ногас. – Рівне, 2012. – 120 с.
7. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации / под ред. А. Н. Беловой, О. Н. Шепетовой. – М. : Антидор, 2002. – 440 с.
8. Українська асоціація фізичної терапії. Загальні питання фізичної реабілітації. Що таке ерготерапія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/83.html>.

Допоміжна

1. Физическая реабилитация / под ред. С. Н. Попова. – Ростов н/Д. : Фенікс, 2005. – 468 с.
2. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології : [монографія] / А. Г. Шевцов. – К.: „МП Леся”, 2009. – 483 с.
3. Эрготерапія і життєдіяльність, 2013 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ergoterapia.wordpress.com/2013/01/30/ерготерапія-і-життєдіяльність>.
4. Багрій І. П. Теоретичне осмислення поняття „занятості” у заняттєвій терапії / І. П. Багрій // Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогіки та психології : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково- практичної конференції (м. Львів, 14-15 червня 2013 року). – Львів : ГО „Львівська педагогічна спільнота”, 2013. – С. 109 – 112.

13. Інформаційні ресурси

1. Эрготерапія і життєдіяльність, 2013 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ergoterapia.wordpress.com/2013/01/30/ерготерапія-і-життєдіяльність>.

2. Эрготерапия (Occupational Therapy) – новая профессия в сфере реабилитации для пр. Украины. ування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaua.info/mamforum_arch/theme/516316.html.
3. Клінічна мануальна медицина.: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 320 с. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=LvcVCgAAQBAJ&pg>

Національний університет
водного господарства
та природокористування

